
REDAKTORZY SERII

Łukasz Błaszczak, Michał Bieniak

Spory sądowe ze stosunku spółki w spółkach kapitałowych

Michał Bieniak, Łukasz Błaszczak
Łukasz Gładki, Grzegorz Suliński
Roman Uliasz

Prawo Sądowe

 Wolters Kluwer

REDAKTORZY SERII

Łukasz Błaszczak, Michał Bieniak

Spory sądowe ze stosunku spółki w spółkach kapitałowych

**Michał Bieniak, Łukasz Błaszczak
Łukasz Gładki, Grzegorz Suliński
Roman Uliasz**

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wolters Kluwer

WARSZAWA 2025

Stan prawny na 10 stycznia 2025 r.

Recenzenci

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Dr hab. Artur Nowacki, profesor UW

Wydawczyni

Małgorzata Stańczak

Redaktorka prowadząca

Katarzyna Gierłowska

Opracowanie redakcyjne

Violet Design

Projekt okładek serii

Wojtek Janikowski

Poszczególne części opracowali:

Michał Bieniak – rozdziały IV, IX, XI, XII

Łukasz Błaszczak – rozdział I pkt 2–4, rozdziały III, VI, X

Łukasz Gładki – rozdziały XIV–XVI

Grzegorz Suliński – rozdziały VII, VIII, XIII, XVIII

Roman Uliasz – rozdział I pkt 1, rozdziały II, V, XVII

prawolubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujemy prawo i własność

Więcej na www.legalnakultura.pl

Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2025

ISBN 978-83-8390-321-7

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. +48 728 313 462

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	25
Przedmowa.....	29
Rozdział I	
Zagadnienia metodologiczne. Nadużycie prawa do powództwa w sporach ze stosunku spółki. Sankcje z tytułu nadużycia prawa procesowego na przykładzie sporów ze stosunku spółki.....	33
1. Pojęcie sporu ze stosunku spółki oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy sporów ze stosunku spółki.....	33
2. Powództwo oczywiście bezzasadne w sporach ze stosunku spółki.....	37
2.1. Powództwa oczywiście bezzasadne na przykładzie sporów ze stosunku spółki. Regulacje prawne odwołujące się do kategorii powództw oczywiście bezzasadnych.....	37
2.2. Kwalifikowane postaci bezzasadności powództwa (bezzasadność zwykła a bezzasadność oczywista)	42
3. Nadużycie prawa do powództwa.....	46
3.1. Powództwo oczywiście bezzasadne a nadużycie prawa procesowego z art. 4 ¹ k.p.c. Powództwo oczywiście bezzasadne a nadużycie prawa podmiotowego z art. 5 k.c.	46
3.1.1. Nadużycie prawa procesowego cywilnego.....	47
3.1.2. Nadużycie prawa podmiotowego	52
3.1.3. Powództwo oczywiście bezzasadne a nadużycie prawa procesowego lub nadużycie prawa podmiotowego.....	57
3.2. Sankcje za nadużycie uprawnień procesowych	65
3.3. Sankcja z art. 423 § 2 k.s.h.	73
4. Żądania fikcyjne (upozorowane) oraz sprzeczne z dobrymi obyczajami w przypadku sporów ze stosunku spółki a kwestia oczywistej bezzasadności powództwa	80
4.1. Istota żądań fikcyjnych a możliwość uznania ich jako oczywiście bezzasadnych.....	80

4.2. Przypadki powództw sprzecznych z dobrymi obyczajami (powództwa wytaczane w złej wierze)	84
---	----

Rozdział II

Powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały wspólników (zgromadzenia) spółki kapitałowej (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna)	91
1. Przesłanki ustawowe stwierdzenia nieważności uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej.....	91
1.1. Uwagi wprowadzające	91
1.2. Uchybienia materialne	93
1.2.1. Sprzeczność treści uchwały z art. 18 § 1 i 2 k.s.h.	93
1.2.2. Sprzeczność treści uchwały z art. 214, 387 i 300 ⁷² k.s.h.	93
1.2.3. Inne przypadki sprzeczności treści uchwały z ustawą.....	95
1.3. Uchybienia formalne.....	95
2. Charakter prawny powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia. Nadużycie prawa do powództwa. Oczywiście bezzasadność powództwa.....	98
2.1. Charakter prawny powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały ...	98
2.2. Nadużycie prawa do powództwa.....	99
2.3. Oczywiście bezzasadność powództwa.....	99
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	101
4. Powództwo a zarzut nieważności	103
4.1. Uwagi wprowadzające	103
4.2. Przesłanki zarzutu nieważności uchwały zgromadzenia.....	104
4.3. Uprawniony do podniesienia zarzutu nieważności uchwały zgromadzenia.....	107
4.4. Termin do podniesienia zarzutu nieważności uchwały zgromadzenia ...	108
4.5. Problematyka dopuszczalności podniesienia zarzutu nieważności uchwały w razie oddalenia przez sąd powództwa o stwierdzenie nieważności tej uchwały	108
4.6. Podniesienie zarzutu nieważności uchwały jako nadużycie prawa podmiotowego	110
5. Legitymacja procesowa.....	111
5.1. Uwagi wprowadzające	111
5.2. Organy spółek oraz poszczególni ich członkowie	111
5.3. Wspólnicy	115
5.3.1. Uwagi ogólne	115
5.3.2. Wspólnik, który głosował przeciwko uchwale, a po jej powzięciu zażądał zaprotokołowania sprzeciwu	120
5.3.3. Wspólnik bezzasadnie niedopuszczony do udziału w zgromadzeniu	124

5.3.4. Wspólnik, który nie był obecny na zgromadzeniu (jedynie w przypadku wadliwego zwołania zgromadzenia wspólników lub też powzięcia uchwały w sprawie nieobjętej porządkiem obrad).....	125
5.3.5. Wspólnik spółki z o.o., którego pominięto przy głosowaniu lub który nie zgodził się na głosowanie pisemne albo też który głosował przeciwko uchwale i po otrzymaniu wiadomości o uchwale w terminie dwóch tygodni zgłosił sprzeciw (w przypadku głosowania pisemnego)	127
5.3.6. Legitymacja do zaskarżenia uchwały zgromadzenia wspólników spółki z o.o. podjętej przy wykorzystaniu wzorca uchwały udostępnionego w systemie teleinformatycznym	128
5.4. Inne organy lub podmioty	129
5.5. Zastawnicy i użytkownicy akcji (udziałów)	129
5.6. Wierzyciel wspólnika (akcjonariusza) z mocy zajęcia udziałów (akcji).....	130
6. Terminy zawite do wytoczenia powództwa.....	133
6.1. Uwagi wprowadzające	133
6.2. Długość terminów.....	134
6.3. Początek biegu terminów	134
6.4. Charakter prawny terminów i skutki ich upływu.....	139
7. Zabezpieczenie powództwa.....	143
8. Przebieg postępowania	144
9. Wyrokowanie	147
10. Skutki wyroku stwierdzającego nieważności uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej.....	148
11. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne....	154

Rozdział III

Powództwo o ustalenie nieważności uchwały wspólników (walnego zgromadzenia) na podstawie art. 189 k.p.c.	159
1. Problem dopuszczalności powództwa o ustalenie nieważności uchwały na podstawie art. 189 k.p.c. jako alternatywa dla rozwiązań przewidzianych w Kodeksie spółek handlowych. Realizacja prawa do sądu.....	159
1.1. Uwagi wprowadzające	159
1.2. Prawo do sądu (art. 45 Konstytucji) i prawo do rzetelnego rozpoznania sprawy (art. 6 EKPC)	164
1.3. Pojęcie interesu prawnego. Interes prawny a interes faktyczny. Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności powództwa z art. 189 k.p.c.....	168
2. Podmioty posiadające interes prawny do skorzystania z powództwa ustalającego (art. 189 k.p.c.) niewymienione w regulacji Kodeksu spółek	

handlowych (art. 252 § 1 w zw. z art. 250 i w art. 425 § 1 w zw. z art. 422 § 2 k.s.h.)	174
2.1. Byli członkowie organów spółek kapitałowych	174
2.2. Byli wspólnicy (byli akcjonariusze)	175
2.3. Zastawnicy udziałów lub akcji.....	177
2.4. Wierzyciel wspólnika (akcjonariusza). Wierzyciel spółki	180
2.5. Zarządca.....	184
2.6. Prokurator	186
3. Interes prawny a inne środki ochrony prawnej. Interes prawny a upływ terminu zawitego. Interes prawny a zarzut nieważności uchwały	190
3.1. Powództwo o ustalenie z art. 189 k.p.c. a powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały (art. 252 § 1 i art. 425 § 1 k.s.h.). Problem konkurencji pomiędzy przewidzianymi środkami ochrony prawnej ...	190
3.2. Interes prawny a upływ terminu zawitego. Zasada proporcjonalności (test proporcjonalności) i jej znaczenie dla oceny interesu prawnego przy powództwie o ustalenie nieważności (art. 189 k.p.c.)	192
3.3. Interes prawny a zarzut nieważności uchwały wspólników	195
4. Legitymacja bierna w postępowaniu o ustalenie nieważności uchwały na podstawie art. 189 k.p.c.	198
5. Charakter prawny powództwa. Przedmiot żądania.....	199
5.1. Natura powództwa	199
5.2. Przedmiot żądania	199
5.3. Zasadność powództwa.....	202
6. Właściwość sądu i inne kwestie procesowe	202
6.1. Właściwość rzeczowa.....	202
6.2. Właściwość miejscowa.....	203
6.3. Charakter sprawy (majątkowy lub niemajątkowy)	203
6.4. Opłata od pozwu	208
6.5. Wartość przedmiotu sporu	208
6.6. Rygory postępowania w sprawach gospodarczych.....	208
7. Wyrokowanie w postępowaniu ustalającym nieważność uchwały	209
7.1. Charakter prawny wyroku ustalającego nieważność uchwały.....	209
7.2. Powaga rzeczy osądzonej wyroku ustalającego nieważność uchwały...	209
7.3. Moc wiążąca wyroku ustalającego nieważność uchwały	211
7.4. Wpływ wyroku ustalającego nieważność uchwały na postępowanie rejestrowe.....	214
8. Postępowanie zabezpieczające.....	215

Rozdział IV

Powództwo o ustalenie nieistnienia uchwały wspólników (walnego

zgromadzenia) na podstawie art. 189 k.p.c.	219
1. Kategoria uchwał nieistniejących. Próba skatalogowania	219
1.1. Uwagi ogólne. Pojęcie uchwały nieistniejącej	219

1.2. Definicja uchwały nieistniejącej. Katalog.....	223
2. Charakter prawny powództwa	227
2.1. Uwagi ogólne.....	227
2.2. Oparcie powództwa na art. 189 k.p.c., interes prawny	229
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	231
3.1. Właściwość sądu.....	231
3.2. Wymagania formalne pozwu	233
3.3. Opłata sądowa.....	234
3.4. Zapis na sąd polubowny	234
4. Legitymacja procesowa.....	237
4.1. Legitymacja procesowa czynna – uwagi ogólne	237
4.2. Legitymacja procesowa czynna podmiotów wymienionych w art. 250 oraz 422 § 2 k.s.h.	238
4.3. Legitymacja bierna	239
4.4. Interwencja uboczna	241
5. Zabezpieczenie powództwa.....	243
5.1. Zagadnienia ogólne	243
5.2. Opłata sądowa.....	243
5.3. Sposób zabezpieczenia.....	244
6. Przebieg postępowania	247
6.1. Przebieg postępowania – uwagi ogólne	247
6.2. Reprezentacja spółki w sporze o ustalenie nieistnienia uchwały wspólników (zgromadzenia wspólników, walnego zgromadzenia).....	249
7. Wyrokowanie	249
7.1. Uwagi ogólne.....	249
7.2. Prawomocność wyroku	250
7.3. Związanie sądu żądaniem	253
7.4. Uгода	253
8. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	255
8.1. Apelacja.....	255
8.2. Skarga kasacyjna.....	255

Rozdział V

Powództwo o uchylenie uchwały wspólników (zgromadzenia) spółki kapitałowej (spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, prosta spółka akcyjna i spółka akcyjna)

257

1. Przesłanki ustawowe uchylenia uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej.....	257
1.1. Uwagi wprowadzające	257
1.2. Sprzeczność z umową (statutem) spółki	260
1.3. Sprzeczność z dobrymi obyczajami.....	261
1.4. Uchwała godząca w interes spółki	263
1.5. Uchwała mająca na celu pokrzywdzenie wspólnika	263

2. Charakter prawny powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia. Nadużycie prawa do powództwa. Oczywiście bezzasadność powództwa.....	264
2.1. Charakter prawny powództwa o uchylenie uchwały	264
2.2. Nadużycie prawa do powództwa.....	265
2.3. Oczywiście bezzasadność powództwa.....	266
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	267
4. Legitymacja procesowa.....	269
5. Terminy zawite do wytoczenia powództwa.....	270
6. Zabezpieczenie powództwa.....	272
7. Przebieg postępowania	272
8. Wyrokowanie w sprawie o uchylenie uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej.....	275
9. Skutki wyroku uchylającego uchwałę zgromadzenia spółki kapitałowej...	275
10. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne....	277

Rozdział VI

Powództwo o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwał rady nadzorczej, zarządu i rady dyrektorów na podstawie art. 189 k.p.c.	281
1. Kompetencje ustawowe rady nadzorczej, zarządu i rady dyrektorów. Uwagi wprowadzające	281
1.1. Rada nadzorcza.....	281
1.2. Zarząd	284
1.3. Rada dyrektorów	289
2. Uchwała jako forma prawna wykonywania kompetencji przez radę nadzorczą, zarząd i radę dyrektorów.....	292
2.1. Uchwały rady nadzorczej	292
2.2. Uchwały zarządu	296
2.3. Uchwały rady dyrektorów.....	298
3. Charakter prawny powództwa. Przedmiot żądania.....	300
3.1. Natura powództwa.....	300
3.2. Przedmiot żądania. Charakter prawny uchwały	300
3.3. Wadliwość uchwał rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów	306
3.3.1. Nieważność uchwał rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów	306
3.3.2. Uchwały nieważne a uchwały nieistniejące. Uchwały nieistniejące rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów.....	312
4. Pojęcie interesu prawnego przy powództwie o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwał rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów	316
4.1. Pojęcie interesu prawnego a interes faktyczny. Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności powództwa z art. 189 k.p.c.....	316
4.2. Interes prawny a upływ zbyt długiego okresu od powzięcia uchwały. Zasada proporcjonalności (test proporcjonalności) i jej znaczenie dla	

oceny interesu prawnego przy powództwie o ustalenie nieważności/ nieistnienia (art. 189 k.p.c.)	321
4.3. Konkurencja powództw – powództwo o ustalenie nieważności/ nieistnienia uchwały a powództwo o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego kreowanego uchwałą	325
5. Strona powodowa. Podmioty, którym możliwe byłoby przypisanie interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności/nieistnienia uchwał...	328
5.1. Akcjonariusz spółki akcyjnej	328
5.2. Wspólnik spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.....	328
5.3. Członek rady nadzorczej	329
5.4. Członek zarządu	329
5.5. Członek rady dyrektorów	330
5.6. Były członek organu spółki.....	330
5.7. Prokurator	330
6. Współuczestnictwo procesowe po stronie powodowej w procesie o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwały (rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów)	333
6.1. Istota współuczestnictwa procesowego.....	333
6.2. Działania współuczestników	336
7. Interwencja uboczna po stronie powodowej w procesie o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwały (rady nadzorczej, zarządu, rady dyrektorów)	337
7.1. Istota interwencji ubocznej	337
7.2. Interwencja współnika (akcjonariusza) lub członka organu. Interwencja osoby trzeciej.....	339
7.3. Działania procesowe interwenienta ubocznego samoistnego.....	341
8. Strona pozwana.....	341
9. Pozew. Właściwość sądu i inne kwestie procesowe.....	343
9.1. Pozew o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwały jako pismo procesowe	343
9.2. Właściwość rzeczowa.....	345
9.3. Właściwość miejscowa.....	345
9.4. Charakter sprawy (majątkowy lub niemajątkowy). Żądanie ewentualne.....	346
9.5. Opłata od pozwu	350
9.6. Wartość przedmiotu sporu	351
10. Charakter postępowania o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwały	352
10.1. Sprawa gospodarcza.....	352
10.2. Prekluzja w zakresie powoływania twierdzeń i dowodów	353
10.3. Zmiany przedmiotowe powództwa.....	354
10.4. Zmiany podmiotowe powództwa.....	354
10.5. Powództwo wzajemne	355
10.6. Zawieszenia postępowania	355

10.7. Reguła zakazu orzekania ponad żądanie (<i>ne eat iudex ultra petita partium</i>)	356
11. Wyrokowanie w postępowaniu ustalającym nieważność/nieistnienie uchwały	356
11.1. Charakter prawny wyroku ustalającego nieważność/nieistnienie uchwały	356
11.2. Powaga rzeczy osądzonej wyroku ustalającego nieważność uchwały	357
11.3. Moc wiążąca wyroku ustalającego nieważność/nieistnienie uchwały	359
11.4. Rozszerzona prawomocność wyroku	361
11.5. Wpływ wyroku ustalającego nieważność/nieistnienie uchwały na sąd rejestrowy	365
12. Postępowanie zabezpieczające	366
13. Zdatowność arbitrażowa sporu o ustalenie nieważności/nieistnienia uchwały	369

Rozdział VII

Postępowanie o wyłączenie wspólnika spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością	371
1. Ważne przyczyny wyłączenia wspólnika ze spółki	371
2. Charakter prawny powództwa o wyłączenie wspólnika	373
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	374
3.1. Właściwość sądu	374
3.1.1. Majątkowy bądź niemajątkowy charakter prawa żądania wyłączenia wspólnika spółki z o.o.	374
3.1.2. Wartość przedmiotu sporu	376
3.2. Wymogi formalne pozwu	378
4. Legitymacja procesowa	379
4.1. Zagadnienia ogólne	379
4.2. Modele wyłączenia wspólnika	380
4.2.1. Model ustawowy	380
4.2.2. Model umowny	381
4.3. Legitymacja bierna przy wielości wyłączanych wspólników	383
5. Zabezpieczenie powództwa	384
6. Przebieg postępowania	387
6.1. Uwagi wstępne	387
6.2. Ustalenie kręgu podmiotowego stron postępowania	388
6.3. Twierdzenia i dowody	389
6.4. Postępowanie dowodowe	390
6.4.1. Osobowe źródła dowodowe	390
6.4.2. Opinia biegłego	392
7. Wyrokowanie	393

7.1. Uwagi wstępne	393
7.2. Rodzaj wyroku	394
7.3. Treść wyroku.....	394
7.3.1. Wyrzeczenie o wyłączeniu	394
7.3.2. Wskazanie ceny przejęcia oraz terminu jej zapłaty	395
7.3.3. Wskazanie osoby przejmującej udziały	396
7.4. Skutek wyroku	399
7.5. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania.....	400
8. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	401
8.1. Uwagi wstępne	401
8.2. Legitymacja czynna do zaskarżenia wyroku	401
8.3. Zarzuty apelacji.....	402
8.3.1. Uwagi ogólne	402
8.3.2. Zarzuty procesowe.....	402
8.3.3. Zarzuty materialnoprawne.....	403
8.4. Skarga kasacyjna.....	404
9. Poddanie sporu o wyłączenie wspólnika spółki z o.o. pod rozstrzygnięcie sądu polubownego	405
9.1. Uwagi wstępne	405
9.2. Zdatowność arbitrażowa sporu o wyłączenie wspólnika spółki z o.o.....	407
9.3. Podstawa poddania sporu o wyłączenie wspólnika spółki z o.o. pod rozstrzygnięcie sądu polubownego.....	407
9.4. Rozpoznanie sporu o wyłączenie wspólnika spółki z o.o. przez sąd polubowny – wybrane zagadnienia	408
9.4.1. Uwagi wstępne	408
9.4.2. Wybór arbitra	409
9.4.3. Zabezpieczenie	410
9.4.4. Określenie w wyroku terminu na zapłatę ceny przejęcia udziałów	410

Rozdział VIII

Powództwo o wyłączenie akcjonariusza prostej spółki akcyjnej	413
1. Uwagi wstępne	413
2. Instytucja wyłączenia akcjonariusza prostej spółki akcyjnej	414
2.1. Podstawa prawna.....	414
2.2. Przestanki wyłączenia	415
3. Odpowiednie stosowanie przepisów dotyczących wyłączenia wspólnika spółki z o.o.....	415
4. Odrębności postępowania o wyłączenie akcjonariusza prostej spółki akcyjnej w stosunku do powództwa o wyłączenie wspólnika spółki z o.o....	417
4.1. Legitymacja czynna.....	417
4.2. Wartość przedmiotu sporu	419
4.3. Przejęcie akcji.....	420

5. Poddanie sporu o wyłączenie akcjonariusza prostej spółki akcyjnej pod rozstrzygnięcie sądu polubownego	422
---	-----

Rozdział IX

Powództwo o ustąpienie akcjonariusza	425
1. Przesłanki ustąpienia akcjonariusza	425
1.1. Uwagi ogólne.....	425
1.2. Przesłanki ustąpienia akcjonariusza	426
2. Charakter prawny powództwa	429
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	430
3.1. Właściwość sądu.....	430
3.2. Wymagania formalne pozwu	430
3.3. Opłata sądowa.....	433
3.4. Zapis na sąd polubowny	433
4. Legitymacja procesowa.....	434
4.1. Legitymacja procesowa czynna.....	434
4.2. Legitymacja bierna	435
4.3. Interwencja uboczna	435
5. Zabezpieczenie powództwa.....	436
5.1. Zagadnienia ogólne, przesłanki udzielenia zabezpieczenia.....	436
5.2. Sposób zabezpieczenia.....	437
6. Przebieg postępowania	437
7. Wyrokowanie	438
7.1. Ustąpienie akcjonariusza.....	438
7.2. Rozstrzygnięcie o cenie wykupu.....	439
7.3. Uгода	439
8. Zaskarżenie wyroku.....	440
8.1. Apelacja. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	440
8.2. Skarga kasacyjna.....	441

Rozdział X

Powództwo o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością	443
1. Przyczyny rozwiązania spółki	443
1.1. Niemożliwość osiągnięcia celu spółki jako podstawa powództwa z art. 271 pkt 1 k.s.h.	446
1.2. Inne ważne przyczyny wywołane stosunkami spółki jako podstawy powództwa z art. 271 pkt 1 k.s.h.	449
1.3. Zagrożenie interesu publicznego na skutek działalności spółki jako podstawa powództwa z art. 271 pkt 2 k.s.h.	450
2. Charakter prawny powództwa o rozwiązanie spółki (art. 271 k.s.h.)	455
2.1. Prawo do powództwa.....	455
2.2. Natura powództwa o rozwiązanie spółki	457

2.3. Subsydiarność powództwa o rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Wpływ innych postępowań sądowych na postępowanie w przedmiocie rozwiązania spółki (art. 271 k.s.h.)	458
2.3.1. Powództwo o rozwiązanie spółki jako ostateczny środek prawny...	458
2.3.2. Wpływ postępowania o rozwiązanie spółki w trybie art. 21 k.s.h. na postępowanie zainicjowane powództwem z art. 271 k.s.h.....	460
2.3.3. Żądanie wyłączenia wspólnika (art. 266 k.s.h.) a żądanie w przedmiocie rozwiązania spółki (art. 271 k.s.h.)	461
2.3.4. Wpływ postępowania upadłościowego na postępowanie w przedmiocie rozwiązania spółki z art. 271 k.s.h.....	462
3. Istota postępowania o rozwiązanie spółki.....	463
3.1. Charakter sprawy o rozwiązanie spółki i konsekwencje z tego wynikające.....	463
3.1.1. Sprawa gospodarcza	463
3.1.2. Prekluzja w zakresie powoływania twierdzeń i dowodów	464
3.1.3. Zmiany przedmiotowe powództwa	465
3.1.4. Zmiany podmiotowe powództwa.....	466
3.1.5. Powództwo wzajemne.....	466
3.1.6. Zawieszenia postępowania	467
3.1.7. Reguła zakazu orzekania ponad żądanie (<i>ne eat iudex ultra petita partium</i>)	467
3.2. Pozew o rozwiązanie spółki. Elementy obligatoryjne i fakultatywne ...	468
3.2.1. Pozew o rozwiązanie spółki jako pismo procesowe	468
3.2.2. Wartość przedmiotu sporu w sprawie o rozwiązanie spółki. Ustalenie opłaty sądowej.....	470
3.3. Właściwość miejscowa i funkcjonalna sądu	470
3.4. Właściwość rzeczowa sądu	471
3.5. Zawisłość sporu (<i>lis pendens</i>).....	471
3.6. Współuczestnictwo procesowe po stronie powodowej.....	473
3.6.1. Istota współuczestnictwa procesowego	473
3.6.2. Powództwo o rozwiązanie spółki wytoczone przez wspólników	476
3.6.3. Powództwo o rozwiązanie spółki wytoczone przez członków organu.....	476
3.6.4. Powództwo o rozwiązanie spółki wytoczone przez wspólnika i członka organów spółki.....	477
3.6.5. Działania współuczestników w procesie o rozwiązanie spółki ...	477
3.7. Interwencja uboczna w procesie o rozwiązanie spółki.....	478
3.7.1. Istota interwencji ubocznej.....	478
3.7.2. Interwencja wspólnika lub członka organu. Interwencja osoby trzeciej	480
3.7.3. Działania procesowe interwenienta ubocznego samoistnego.....	481

4. Legitymacja procesowa po stronie powodowej i pozwanej.....	482
4.1. Legitymacja procesowa czynna (strony powodowej)	482
4.1.1. Legitymacja współnika	482
4.1.2. Legitymacja zawieszonego współnika	483
4.1.3. Legitymacja członka organu (zarządu, rady nadzorczej, komisji rewizyjnej).....	484
4.1.4. Legitymacja zawieszonego członka zarządu.....	485
4.1.5. Legitymacja prokuratora	486
4.1.6. Legitymacja Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego	486
4.1.7. Brak legitymacji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów	486
4.1.8. Brak legitymacji kuratora osoby prawnej (art. 42 k.c.)	487
4.1.9. Brak legitymacji likwidatora	488
4.2. Legitymacja procesowa bierna (strony pozwanej).....	488
4.2.1. Legitymacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.....	488
4.2.2. Legitymacja spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji.....	489
4.3. Konsekwencje braku legitymacji.....	490
5. Wyrokowanie	490
5.1. Natura wyroku rozwiązującego spółkę.....	490
5.2. Skutki wyroku rozwiązującego spółkę.....	491
5.2.1. Powaga rzeczy osądzonej.....	491
5.2.2. Moc wiążąca	493
5.2.3. Rozszerzona prawomocność wyroku rozwiązującego spółkę	495
6. Zabezpieczenie roszczenia o rozwiązanie spółki.....	497
7. Zdatowność arbitrażowa spraw o rozwiązanie spółki	501

Rozdział XI

Powództwo o rozwiązanie prostej spółki akcyjnej.....	503
1. Przesłanki rozwiązania spółki	503
1.1. Uwagi ogólne.....	503
1.2. Przesłanki rozwiązania prostej spółki akcyjnej.....	503
2. Charakter prawny powództwa	508
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	510
3.1. Właściwość sądu.....	510
3.2. Wymagania formalne pozwu	511
3.3. Zapis na sąd polubowny	512
4. Legitymacja procesowa.....	514
4.1. Legitymacja procesowa czynna.....	514
4.2. Współuczestnictwo	515
4.3. Legitymacja bierna.....	516
4.4. Interwencja uboczna	521

5. Zabezpieczenie powództwa.....	522
5.1. Zagadnienia ogólne, przesłanki udzielenia zabezpieczenia.....	522
5.2. Sposób zabezpieczenia.....	523
6. Przebieg postępowania	525
6.1. Uwagi ogólne.....	525
6.2. Ustąpienie akcjonariusza.....	526
7. Wyrokovanie	529
7.1. Rozwiązanie spółki	529
7.2. Ustąpienie akcjonariusza.....	529
7.3. Prawomocność	530
7.4. Uгода	530
8. Zaskarżenie wyroku.....	531
8.1. Apelacja. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	531
8.2. Skarga kasacyjna.....	532

Rozdział XII

Powództwo o unieważnienie akcji prostej spółki akcyjnej.....	533
1. Przesłanki unieważnienia akcji.....	533
1.1. Uwagi ogólne.....	533
1.2. Przesłanki unieważnienia akcji.....	534
1.3. Skutek unieważnienia akcji.....	537
2. Charakter prawny powództwa	537
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	538
3.1. Właściwość sądu.....	538
3.2. Wymagania formalne pozwu	538
3.3. Opłata sądowa.....	540
3.4. Zapis na sąd polubowny	541
4. Legitymacja procesowa.....	541
4.1. Legitymacja procesowa czynna.....	541
4.2. Legitymacja bierna	542
5. Zabezpieczenie powództwa.....	543
5.1. Zagadnienia ogólne, przesłanki udzielenia zabezpieczenia.....	543
5.2. Zawieszenie w wykonywaniu praw udziałowych.....	545
5.3. Zawieszenie w wykonywaniu prawa głosu	546
6. Przebieg postępowania	547
7. Wyrokovanie	548
7.1. Unieważnienie akcji.....	548
7.2. Spłata	550
7.3. Uгода	552
8. Zaskarżenie wyroku.....	552
8.1. Apelacja. Uwagi ogólne. Wartość przedmiotu zaskarżenia.....	552
8.2. Zarzuty materialne i procesowe	553
8.3. Skarga kasacyjna.....	554

Rozdział XIII

Powództwo wspólnika spółki kapitałowej o naprawienie szkody

wyrządzonej spółce	555
1. Uwagi wstępne	555
1.1. Status prawny piastuna organu spółki kapitałowej	555
1.2. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną spółce przez członka organu lub likwidatora	557
1.3. Odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną spółce przy jej tworzeniu ...	559
2. Podstawy powództwa <i>actio pro socio</i>	562
2.1. Uwagi ogólne	562
2.2. Dochodzenie przez spółkę roszczenia odszkodowawczego względem członków organów, likwidatora albo osób biorących udział w tworzeniu spółki	562
2.3. Przesłanki <i>actio pro socio</i>	566
2.3.1. Uwagi ogólne	566
2.3.2. Czyn wyrządzający spółce szkodę	566
2.3.3. Moment uzyskania przez spółkę wiedzy o czynie	567
2.3.4. Bezczynność spółki	568
2.4. Zakres przedmiotowy <i>actio pro socio</i>	569
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	570
3.1. Właściwość sądu	570
3.1.1. Właściwość rzeczowa	570
3.1.2. Właściwość miejscowa	570
3.2. Wartość przedmiotu sporu	571
3.3. Wymogi formalne pozwu	571
4. Legitymacja procesowa	572
4.1. Legitymacja czynna	572
4.2. Legitymacja bierna	574
5. Zabezpieczenie	575
6. Przebieg postępowania	576
6.1. Uwagi wstępne	576
6.2. Wielość postępowań	577
6.3. Kaucja	579
6.4. Ustalenie kręgu podmiotowego stron postępowania	581
6.5. Twierdzenia stron	581
6.6. Postępowanie dowodowe	583
6.6.1. Uwagi ogólne	583
6.6.2. Zobowiązanie spółki do przedstawienia dowodów	583
6.6.3. Opinia biegłego	584
7. Wyrokowanie	585
7.1. Uwagi wstępne	585
7.2. Rodzaj wyroku	585
7.3. Treść wyroku	586

7.4. Skutki wyroku dla innych postępowań z powództwa <i>actio pro socio</i> ...	587
7.5. Wykonanie wyroku.....	587
8. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	588
8.1. Uwagi wstępne	588
8.2. Zarzuty apelacji.....	588
8.2.1. Uwagi ogólne	588
8.2.2. Zarzuty procesowe.....	589
8.2.3. Zarzuty materialnoprawne.....	590
8.3. Skarga kasacyjna.....	590
9. Odpowiedzialność z tytułu wytoczenia nieuzasadnionego powództwa <i>actio pro socio</i>	591
10. Poddanie sporu z powództwa <i>actio pro socio</i> pod rozstrzygnięcie sądu polubownego	592

Rozdział XIV

Powództwo o stwierdzenie nieważności objęcia udziałów w spółce

z ograniczoną odpowiedzialnością	595
1. Przesłanki stwierdzenia nieważności objęcia udziałów	595
1.1. Uwagi ogólne.....	595
1.2. Charakter prawny objęcia udziałów	598
1.3. Sanujący charakter wpisu spółki do rejestru (art. 21 k.s.h.)	600
1.4. Skutek wpisu podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru.....	605
1.5. Ochrona nabywcy udziałów	607
1.6. Wadliwość objęcia udziałów i jej przyczyny.....	610
1.6.1. Niedochowanie warunków formalnych	612
1.6.2. Wady oświadczenia woli.....	615
1.6.3. Sprzeczność objęcia udziałów z bezwzględnie obowiązującymi przepisami.....	618
1.6.4. Wadliwość pokrycia udziałów aportem z uwagi na kolizję zbycia przedmiotu aportu z bezwzględnie obowiązującymi przepisami.....	620
2. Właściwość sądu. Wymogi formalne pozwu	625
2.1. Uwagi ogólne.....	625
2.2. Właściwość sądu i wartość przedmiotu sporu.....	625
2.2.1. Właściwość rzeczowa.....	625
2.2.2. Właściwość miejscowa.....	627
2.2.3. Wartość przedmiotu sporu	628
2.2.4. Sąd gospodarczy.....	629
2.3. Wymogi formalne pozwu	629
3. Interes prawny jako przesłanka dopuszczalności powództwa o stwierdzenie nieważności objęcia udziałów	630
4. Katalog osób uprawnionych do wytoczenia powództwa	632
5. Legitymacja bierna	633

6. Dopuszczalność zabezpieczenia powództwa	635
7. Przebieg postępowania	637
8. Wyrok i skutki procesowe wyroku	638
9. Rozpoznanie sprawy o stwierdzenie nieważności objęcia udziałów przez sąd arbitrażowy	639

Rozdział XV

Spory związane z nadużyciem uprawnień osobistych i przywilejów

udziałowych	643
1. Istota uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych	643
1.1. Uwagi ogólne	643
1.2. Uprawnienia osobiste	645
1.3. Przywileje udziałowe	648
2. Wartościowanie sposobu wykonywania uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych	651
2.1. Uwagi ogólne	651
2.2. Prawnie chronione wartości w sprawach dotyczących zaskarżania uchwał	652
2.3. Pojęcie nadużycia prawa na gruncie prawa spółek	660
2.4. Przesłanki oceny wykonywania uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych	662
3. Charakter powództwa dotyczącego nadużycia uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych	665
4. Właściwość sądu. Wymogi formalne pozwu	669
4.1. Uwagi ogólne	669
4.2. Właściwość sądu i wartość przedmiotu sporu	669
4.2.1. Właściwość rzeczowa	669
4.2.2. Właściwość miejscowa	671
4.2.3. Wartość przedmiotu sporu	672
4.2.4. Sąd gospodarczy	674
4.3. Wymogi formalne pozwu	675
5. Legitymacja procesowa	676
6. Zabezpieczenie powództwa	678
7. Przebieg postępowania	680
8. Wyrok i skutki procesowe	680
9. Rozpoznanie sprawy w arbitrażu	681

Rozdział XVI

Spory związane ze szczególnymi uprawnieniami wspólników

lub akcjonariuszy w zakresie nabywania lub zbywania praw udziałowych	683
1. Szczególne uprawnienia wspólników i akcjonariuszy	683
1.1. Uwagi ogólne	683
1.2. Klauzule <i>drag-along</i> i <i>tag-along</i>	685

1.3. Opcje <i>call</i> i <i>put</i>	689
2. Charakter powództwa wynikającego z żądania sprzedaży udziałów lub akcji na rzecz osoby trzeciej (<i>drag-along</i>)	691
3. Charakter powództwa wynikającego z prawa przyłączenia się do zbycia udziałów lub akcji (<i>tag-along</i>)	694
4. Charakter powództwa wynikającego z opcji zakupu (opcji <i>call</i>) udziałów lub akcji	696
5. Charakter powództwa wynikającego z opcji sprzedaży (opcji <i>put</i>) udziałów lub akcji	698
6. Właściwość sądu. Wymogi formalne pozwu	699
6.1. Uwagi ogólne	699
6.2. Właściwość sądu i wartość przedmiotu sporu	699
6.2.1. Właściwość rzeczowa	700
6.2.2. Właściwość miejscowa	701
6.2.3. Wartość przedmiotu sporu	702
6.2.4. Sąd gospodarczy	703
6.3. Wymogi formalne pozwu	704
7. Legitymacja procesowa	706
7.1. Uwagi ogólne	706
7.2. Legitymacja czynna	707
7.3. Legitymacja bierna	707
8. Zabezpieczenie powództwa	708
9. Przebieg postępowania	710
10. Wyrok i skutki procesowe wyroku	711
11. Rozpoznanie sprawy w arbitrażu	712

Rozdział XVII

Dochodzenie roszczeń przeciwko członkom zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz prostej spółki akcyjnej na podstawie art. 299

i 300 ¹³² k.s.h.	715
1. Przesłanki odpowiedzialności subsydiarnej	715
1.1. Uwagi wprowadzające	715
1.2. Przesłanki pozytywne odpowiedzialności	716
1.2.1. Bezskuteczność egzekucji	716
1.2.2. Istnienie wierzytelności przeciwko spółce	719
1.3. Przesłanki zwalniające z odpowiedzialności	720
1.3.1. Zgłoszenie we właściwym czasie wniosku o ogłoszenie upadłości	720
1.3.2. Wydanie we właściwym czasie postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego	723
1.3.3. Wydanie we właściwym czasie postanowienia o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu... ..	724
1.3.4. Brak winy w niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości	724

1.3.5. Brak szkody wierzyciela pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu	726
1.3.6. Kwestia powołania się przez pozwanego na nadużycie prawa podmiotowego przez powoda	727
2. Charakter prawny powództwa z art. 299 k.s.h. Dochodzenie zaspokojenia z majątku członka zarządu a tytuł egzekucyjny wydany przeciwko spółce.....	729
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	730
4. Legitymacja procesowa.....	731
4.1. Legitymacja czynna.....	731
4.2. Legitymacja bierna	732
4.2.1. Członek zarządu.....	732
4.2.2. Likwidator.....	736
5. Zabezpieczenie powództwa.....	736
6. Przebieg postępowania	737
7. Wyrokowanie	737
8. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	738

Rozdział XVIII

Postępowania o wpis w rejestrze akcjonariuszy	741
1. Rejestr akcjonariuszy	741
1.1. Zdematerializowana postać akcji.....	741
1.2. Wpis do rejestru.....	742
1.3. Rozporządzenie akcją	744
1.4. Odmowa wpisu do rejestru akcjonariuszy	746
1.5. Dokonanie wpisu do rejestru akcjonariuszy w warunkach sporu odnośnie do jego podstawy prawnej.....	747
1.6. Podsumowanie.....	747
2. Charakter prawny powództwa i jego dopuszczalność	748
3. Właściwość sądu i wymogi formalne pozwu	750
3.1. Właściwość sądu.....	750
3.1.1. Właściwość rzeczowa.....	750
3.1.2. Właściwość miejscowa.....	750
3.2. Wartość przedmiotu sporu	751
3.3. Wymogi formalne pozwu	752
4. Legitymacja procesowa.....	753
4.1. Spór stron czynności zobowiązującej do rozporządzenia akcją z podmiotem prowadzącym rejestr akcjonariuszy.....	753
4.2. Spór stron czynności zobowiązującej do rozporządzenia akcją	753

4.3. Spór pomiędzy wspólnikiem lub spółką a podmiotem prowadzącym rejestr.....	754
4.4. Spór pomiędzy osobą trzecią a podmiotem prowadzącym rejestr akcjonariuszy	754
5. Zabezpieczenie powództwa.....	755
6. Przebieg postępowania	756
6.1. Uwagi wstępne	756
6.2. Ustalenie kręgu podmiotowego stron postępowania.....	757
6.3. Twierdzenia stron.....	758
6.4. Postępowanie dowodowe	759
7. Wyrokowanie	760
7.1. Uwagi wstępne	760
7.2. Rodzaj wyroku	760
7.3. Treść wyroku.....	760
7.4. Wykonanie wyroku.....	761
8. Zaskarżenie wyroku. Zarzuty procesowe i zarzuty materialnoprawne	762
8.1. Uwagi wstępne	762
8.2. Zarzuty apelacji.....	762
8.2.1. Uwagi ogólne	762
8.2.2. Zarzuty procesowe.....	763
8.2.3. Zarzuty materialnoprawne.....	764
8.3. Skarga kasacyjna.....	765
9. Poddanie sporu z powództwa o wpis do rejestru akcjonariuszy pod rozstrzygnięcie sądu polubownego	765
Bibliografia.....	767
O Autorach	795

PRZEDMOWA

Niniejsze opracowanie, które oddajemy do Państwa rąk, przedstawia niezwykle ważne dla praktyki zagadnienia związane ze sporami sądowymi wynikającymi ze stosunku spółki na przykładzie spółek kapitałowych. Pozycja ta obejmuje wyłącznie spory na przykładzie spółek kapitałowych, co było świadomym zabiegiem, ponieważ osobny tom będzie poświęcony spółkom osobowym i zostanie przygotowany przez ten sam zespół autorski. Dzięki temu możliwe stało się bardzo obszerne i niezwykle wnikliwe omówienie wszystkich zagadnień związanych z przedmiotowymi sporami, a jednocześnie w sposób na tyle przystępny, aby Czytelnik nie odniósł wrażenia, że ma do czynienia z opracowaniem nazbyt obszernym i niemożliwym do przeczytania, a przynajmniej zgłębienia w zakresie prezentowanej w nim treści.

Omówione zostały zarówno zagadnienia metodologiczne związane ze sporami ze stosunku spółki, jak i te kluczowe, które wiążą się z problematyką nadużycia prawa procesowego cywilnego oraz powództw oczywiście bezzasadnych wnoszonych w sporach korporacyjnych. Uwaga skupiona została także na kwestii sankcji związanej z prowadzeniem postępowań w sposób sprzeczny z ich celem. Zagadnienia te stanowią niejako wprowadzenie do wszystkich postępowań sądowych związanych ze sporami ze stosunku spółki, ponieważ *de facto* wskazane problemy mogą wystąpić w każdym z zaprezentowanych postępowań, i zresztą nierzadko występują one w praktyce. Strony bowiem inicjujące postępowania pod pozorem ochrony prawnej w istocie dążą do zrealizowania celów, które mogłyby w rzeczywistości stanowić zagrożenie dla obrotu gospodarczego i prowadzić do paraliżu niejednej spółki. Stąd też problematyce nadużycia prawa procesowego poświęcono tu znacznie więcej miejsca, niż można by się tego spodziewać.

W ramach prowadzonych analiz poszczególni Autorzy skupili uwagę na postępowaniach związanych z zaskarżaniem uchwał zgromadzenia wspólników spółki kapitałowej, i to zarówno w kontekście powództw przewidzianych przepisami Kodeksu spółek handlowych (powództwo o uchylenie uchwały oraz powództwo o stwierdzenie nieważności uchwały), jak i z perspektywy możliwości sięgnięcia po art. 189 k.p.c. Poza uchwałami zgromadzenia wspólników analizie poddano także możliwość podważenia uchwał rady nadzorczej, zarządu czy też rady dyrektorów. Powództwa te ocenione zostały z punktu widzenia żądań ustalających nieważność lub też nieistnienie przedmiotowych uchwał. Poza postępowaniami sądowymi koncentrującymi się na uchwałach organów spółek

kapitałowych przedmiotem głębszych wypowiedzi poszczególnych Autorów stały się również takie kwestie jak: wyłączenia wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wyłączenia akcjonariusza prostej spółki akcyjnej, ustąpienie akcjonariusza, rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością czy chociażby rozwiązanie prostej spółki akcyjnej. Ponadto omówione zostały inne postępowania, takie jak: postępowanie o unieważnienie akcji prostej spółki akcyjnej, postępowanie o naprawienie szkody wyrządzonej spółce (*actio pro socio*), postępowanie o stwierdzenie nieważności objęcia udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, postępowania o wpis w księdze udziałów (rejestrze akcjonariuszy), postępowania związane z nadużyciem uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych czy też związane ze szczególnymi uprawnieniami wspólników lub akcjonariuszy. Uwadze Autorów nie uszło przy tym także dochodzenie roszczeń przeciwko członkom zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz prostej spółki akcyjnej na podstawie art. 299 i 300¹³² k.s.h.

Poszczególni Autorzy, poza zwróceniem uwagi na elementy konstrukcyjne danej instytucji, starali się w głównej mierze uwzględnić aspekt praktyczny. Zamierzeniem Autorów było odejście od utartych schematów i zaprezentowanie określonych koncepcji z innej perspektywy. Nawet jeżeli Czytelnik odniesie wrażenie, że niektóre uwagi pozostają w sprzeczności z tradycyjnymi (i utartymi) poglądami judykatury, to jednak po głębszej analizie danego tekstu być może dojdzie do wniosku, że wskazana jest weryfikacja dotychczasowych poglądów i spojrzenie na pewne zagadnienia z zupełnie innej perspektywy.

Niniejsza książka nie ma waloru podręcznikowego, lecz bardziej przypomina opracowanie systemowe, stąd też wiele kwestii zostało poddanych bardzo gruntownej analizie, przy wykorzystaniu różnych metod badawczych. Zaprezentowane zostało także nowe spojrzenie na niektóre instytucje procesowe, z którymi każdy praktyk uczestniczący w sporach korporacyjnych na co dzień się styka i które niekiedy wywołują dość liczne problemy interpretacyjne. Uwagi poszczególnych Autorów nie mają z gruntu charakteru krótkich wypowiedzi, lecz czynione są w konwencji pogłębionych analiz popartych argumentami zarówno natury teoretycznej, jak też praktycznej. Dzięki temu liczne kwestie zostają rozstrzygnięte w sposób nie tylko interesujący (i przydatny) dla Czytelnika, lecz także z całą pewnością przekonujący co do obranego kierunku.

Poszczególne partie są na ogół indywidualnym dziełem ich Autorów, dlatego każdy z nich odpowiada wyłącznie za wyrażone przez siebie poglądy. Nie naruszając stanowiska poszczególnych Autorów oraz ich indywidualnego sposobu ujęcia i przedstawienia zagadnień, całości wywodu starano się nadać możliwie jednolity charakter.

Obecnie jest to jedyne tak kompleksowe ujęcie poszczególnych postępowań obejmujących spory ze stosunku spółki. Już sam tytuł tego tomu, biorąc pod uwagę także jego objętość, wielość Autorów i szerokie spektrum tematyczne, wskazuje na to, że mamy do czynienia z najobszerniejszym i najbardziej złożonym ujęciem instytucjonalnym po-

Rozdział I

ZAGADNIENIA METODOLOGICZNE. NADUŻYCIE PRAWA DO POWÓDZTWA W SPORACH ZE STOSUNKU SPÓŁKI. SANKCJE Z TYTUŁU NADUŻYCIA PRAWA PROCESOWEGO NA PRZYKŁADZIE SPORÓW ZE STOSUNKU SPÓŁKI

1. Pojęcie sporu ze stosunku spółki oraz zakres podmiotowy i przedmiotowy sporów ze stosunku spółki

Pojęcie sporu ze stosunku spółki nie ma swojej definicji normatywnej. Ustawodawca posługuje się nim zresztą raczej sporadycznie. W Kodeksie postępowania cywilnego sformułowanie to pojawia się zaledwie raz, tj. w art. 1163 § 1 k.p.c., w którym to przepisie ustawodawca określa krąg podmiotów związanych zamieszczonym w umowie (statucie) spółki handlowej zapisem na sąd polubowny, a dotyczącym właśnie sporów ze stosunku spółki. Podobne sformułowanie pojawia się w art. 458² § 1 pkt 3 k.p.c., tyle że mowa tam o sprawach ze stosunku spółki, a nie sporach.

Podobnie jest na gruncie Kodeksu spółek handlowych. Pojęcie sporu ze stosunku spółki nie występuje tam w ogóle, a w art. 2 k.s.h. mowa jedynie o stosunku prawnym spółki handlowej, bez powiązania tego pojęcia ze sporami. Sformułowanie „spory ze stosunku spółki” jest natomiast wykorzystywane przez przedstawicieli doktryny¹, bywa również używane w praktyce stosowania prawa. Gdy chodzi o praktykę, przeważa jednak fraza „spory korporacyjne”, będąca kalką angielskiego sformułowania *corporate disputes*. Ten ostatni termin, także w języku polskim, jest dość powszechnie używany jako swoisty uzus językowy opisujący spory, które w mniej lub bardziej luźny sposób są powiązane ze stosunkiem spółki.

¹ Zob. np. G. Suliński, *Rozstrzyganie sporów ze stosunku spółki kapitałowej przez sąd polubowny*, Warszawa 2008, s. 37.

Pomijając umiarkowanie ustawodawcy w posługiwaniu się pojęciami sporów ze stosunku spółki czy sporów korporacyjnych, trzeba mieć na uwadze, że materia, jaka się za nimi kryje, obejmuje jedno z najistotniejszych problemów, z jakimi możemy mieć do czynienia na gruncie prawa spółek. Omawiana grupa sporów ma z pewnością charakter niehomogeniczny oraz wielopodmiotowy. Podstawą tych sporów będzie stosunek spółki wynikający z umowy spółki, o której mowa w art. 3 k.s.h. W tym ujęciu stosunek spółki może być więc rozumiany wyłącznie jako stosunek pomiędzy wspólnikami spółki, ponieważ tylko wspólnicy są stronami umowy spółki. Tak wąsko rozumiany stosunek spółki może być podstawą wyodrębnienia pierwszej grupy sporów ze stosunku spółki, tj. **sporów pomiędzy wspólnikami spółki**. Zaliczymy tu przykładowo spór o wyłączenie wspólnika spółki z o.o. (art. 266 k.s.h.).

Niejednokrotnie spór pomiędzy wspólnikami przybierze postać sporu skutkującego wniesieniem przez wspólnika powództwa o uchylenie lub stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej (np. spór pomiędzy wspólnikiem mniejszościowym zaskarżającym uchwałę a wspólnikami większościowymi, głosami, których doszło do podjęcia uchwały). Jakkolwiek taki spór może być w istocie sporem pomiędzy wspólnikiem mniejszościowym a wspólnikami większościowymi (co mogłoby przemawiać za zakwalifikowaniem tego sporu do poprzedniej kategorii), to jednak w sensie prawnym (procesowym) mamy do czynienia ze sporem pomiędzy wspólnikiem a spółką, a to z uwagi na brzmienie art. 249 § 1, art. 422 § 1, art. 252 § 1 i art. 425 § 1 k.s.h., które to przepisy przesadzają, że, odpowiednio, powództwo o uchylenie uchwały zgromadzenia spółki kapitałowej oraz powództwo o stwierdzenie nieważności tej uchwały powinny być wniesione przeciwko spółce. Na płaszczyźnie prawnej wskazany spór należy zatem zakwalifikować do kolejnej grupy sporów, tj. **sporów pomiędzy wspólnikami a spółką**.

Wymieniona kategoria jest jednak bardziej pojemna, obejmuje ona bowiem także spory o rozwiązanie spółki z o.o. (art. 271 pkt 1 k.s.h.) oraz spory o obowiązek świadczenia (np. powództwo wspólnika przeciwko spółce o wypłatę dywidendy lub spółki przeciwko wspólnikowi o wniesienie dopłat). O ile wymienione jako przykład spory o określone świadczenia pieniężne są także niejako z natury sporami pomiędzy wspólnikiem a spółką, o tyle nie można tego powiedzieć o sporze o rozwiązanie spółki, który – prawnie rzecz ujmując – może być w rzeczywistości sporem pomiędzy wspólnikami, którzy z różnych przyczyn nie są w stanie nadal prowadzić spółki, a jednak w ujęciu prawnym pozostaje sporem przynależnym do kategorii sporów pomiędzy wspólnikiem a spółką.

Jak wynika z powyższego, kategoria sporów ze stosunku spółki wykracza daleko poza spory pomiędzy wspólnikami będącymi stronami umowy spółki. Stroną sporów staje się bowiem niejednokrotnie sama spółka, która nie będąc stroną umowy², na podsta-

² Zob. A.W. Wiśniewski [w:] *Kodeks spółek handlowych*, t. 1A, *Spółki osobowe. Komentarz*. Art. 1–36, red. A. Opalski, Warszawa 2024, Legalis, nb 9.

wie takiej umowy zostaje utworzona³, a także na podstawie postanowień tej umowy zostaje zorganizowana⁴. Umowa spółki wywiera zatem znaczące skutki dla samej spółki; można powiedzieć, że umowa ta ma rozszerzoną skuteczność, stanowiąc w istocie konstytucję spółki. Taka kwalifikacja prawna umowy spółki jest uzasadnieniem dla ujęcia w kategorii sporów ze stosunku spółki także tych sporów, które są sporami pomiędzy wspólnikami a spółką.

Podobne uzasadnienie można sformułować w odniesieniu do **sporów pomiędzy organami spółki (lub poszczególnymi ich członkami) a spółką**. Do sporów tych zaliczymy spory wynikłe z zaskarżenia uchwały zgromadzenia przez zarząd, radę nadzorczą, komisję rewizyjną oraz poszczególnych członków tych organów. Podobnie jak w przypadku wnoszonego przez wspólnika powództwa kontestującego uchwałę zgromadzenia, także w przypadku powództwa wnoszonego przez organ spółki lub jego poszczególnych członków stroną pozwaną jest spółka. Omawiana kategoria sporów może być jednak zaliczona do sporów ze stosunku spółki, to bowiem właśnie stosunek spółki wynikający z umowy spółki określa, w granicach ustawowych, strukturę organów spółki, ich pozycję prawną w spółce, a także zakres uprawnień tych organów w relacji do osób trzecich. To właśnie umowa spółki może przewidzieć, że w danej spółce z o.o. ustanawia się radę nadzorczą lub komisję rewizyjną (art. 213 § 1 k.s.h.). Ta sama umowa może ograniczać prawo odwołania członka zarządu do ważnych powodów (art. 203 § 2 k.s.h.), wzmacniając w ten sposób pozycję członka zarządu w spółce. Wreszcie, umowa ta, jakkolwiek nie może ograniczać prawa członka zarządu do reprezentowania spółki ze skutkiem wobec osób trzecich (art. 204 § 2 k.s.h.), to jednak może określić sposób czynnej reprezentacji spółki w relacji do osób trzecich (art. 205 § 1 k.s.h.), zaś niezachowanie tych zasad będzie skutkowało wadliwością czynności prawnej dokonanej przez spółkę. Postanowienia umowy spółki, a tym samym stosunek spółki przez nią wykreowany, wkraczają zatem w sferę prawną podmiotów (organów) niebędących wspólnikami spółki. Spór pomiędzy spółką a tymi podmiotami (organami) może być zatem uznany za spór wynikający ze stosunku spółki.

Powyższy wywód uzasadnia również przynależność do kategorii sporów ze stosunku spółki takich sporów, które wynikają z roszczeń kierowanych nie przeciwko spółce przez organy lub ich członków, ale przez spółkę przeciwko członkom organów. Mowa tu o sporach opartych na art. 293 i 483 k.s.h. (odpowiedzialność członków władz spółki za szkodę wyrządzoną działaniem lub zaniechaniem sprzecznym z prawem lub postanowieniami umowy albo statutu spółki). Należy tu również zaliczyć spory pomiędzy spółką a członkami jej władz oparte na art. 198 § 1 zdanie drugie i art. 350 § 1 zdanie trzecie k.s.h., a także spory związane z dochodzeniem roszczeń z art. 175 k.s.h.

³ Zob. M. Romanowski [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 16, *Prawo spółek osobowych*, red. A. Szajkowski, Warszawa 2016, s. 148.

⁴ Zob. M. Romanowski [w:] *System...*, t. 16, s. 149.

U podstaw powyższych sporów leży stosunek organizacyjny, jaki w chwili powołania w skład organu spółki nawiązuje się pomiędzy członkiem organu a spółką. Podstawą tego stosunku organizacyjnego jest jednak umowa spółki. Umowa ta jest bowiem bazą dla innych stosunków prawnych, które na jej podstawie zostają nawiązane, w tym dla stosunku organizacyjnego. Gdyby z kolei nie było stosunku organizacyjnego albo – inaczej mówiąc – danej osobie fizycznej mandat członka organu spółki by nie przysługiwał, to nie wchodziłaby w grę odpowiedzialność tej osoby np. na podstawie art. 293 i 483 k.s.h.

Podobnie zresztą wyglądałaby sytuacja z odpowiedzialnością członków zarządu spółki z o.o. na podstawie art. 299 k.s.h. Odpowiedzialność ta nie powstanie, jeżeli dana osoba w określonym momencie czasowym nie sprawowała mandatu członka zarządu, a zatem jeżeli tej osoby ze spółką nie wiązał stosunek organizacyjny jako stosunek powiązany funkcjonalnie ze stosunkiem spółki. Ta współzależność stosunku spółki i stosunku organizacyjnego przemawia za ujęciem, przynajmniej na użytek niniejszej publikacji, sporów opartych na art. 293 i 483 oraz art. 299 k.s.h. jako sporów przynależnych do kategorii sporów ze stosunku spółki.

Jednocześnie trzeba nadmienić, że w świetle art. 458² § 1 pkt 3 k.p.c. spory wymienione powyżej nie stanowią sporów ze stosunku spółki, na gruncie wskazanego przepisu są one bowiem sytuowane osobno, obok spraw ze stosunku spółki. Wydaje się jednak, że za potrzebą łącznego potraktowania sporów powstających w ramach korporacji, jaką jest spółka kapitałowa, obok przedstawionego powyżej funkcjonalnego powiązania stosunku organizacyjnego ze stosunkiem spółki, przemawiają również względy praktyczne oraz potrzeba kompleksowego spojrzenia na spory, które powstają w ramach spółek kapitałowych. Nie chodzi tu zatem o kwalifikację teoretycznoprawną chociażby sporów opartych na art. 299 k.s.h., ale o łączne potraktowanie zagadnień, które w ocenie niektórych przedstawicieli doktryny mogą nie stanowić sporów ze stosunku spółki.

Do kategorii sporów ze stosunku spółki można również zaliczyć szereg spraw, które są rozstrzygane przez sądy rejestrowe, jak np. spór powstały w związku z odmawianiem wspólnikowi dostępu do ksiąg i dokumentów spółki (art. 212 k.s.h.). Taki spór jest niejednokrotnie wynikiem dłuższego konfliktu pomiędzy wspólnikiem mniejszościowym a wspólnikami większościowymi, którzy, czy to wchodząc w skład zarządu, czy to zarząd ten w inny sposób kontrolując, odmawiają wspólnikowi wglądu do ksiąg i dokumentów. Mamy tu zatem w istocie spór pomiędzy dwiema grupami wspólników, zaś podstawą tego sporu jest stosunek spółki, w ramach którego poszczególni wspólnicy dysponują określonymi większościami kapitałowymi, które wyznaczają ich pozycję w spółce, dając wspólnikom większościowym faktyczną przewagę nad pozostałymi.

Do sporów ze stosunku spółki rozstrzyganych przed sądem rejestrowym należy również zaliczyć postępowanie o wyrażenie zgody na zbycie udziałów (art. 182 § 3 i 4 k.s.h.), postępowanie w sprawie oznaczenia ceny zbycia udziałów w postępowaniu egzekucyjnym (art. 185 k.s.h.), a także postępowanie w sprawie upoważnienia wspólników do

zwołania zgromadzenia (art. 237 i 400 k.s.h.) oraz o wyznaczenie biegłego do zbadania sprawozdania finansowego oraz działalności spółki (art. 223 k.s.h.).

Jak wynika z powyższego, krąg podmiotów uczestniczących w szeroko rozumianych sporach ze stosunku spółki jest bardzo różnorodny, podobnie zresztą jak zróżnicowana jest materia, która stanowi przedmiot danego sporu. Mamy tu bowiem do czynienia zarówno z roszczeniami pieniężnymi, jak i niepieniężnymi. Charakter niektórych roszczeń jest wybitnie majątkowy, niektórym jednak sprawom nie sposób odmówić charakteru niemajątkowego (np. postępowanie z art. 223 k.s.h.). Zupełnie inny charakter ma sprawa o stwierdzenie nieważności uchwały zgromadzenia powołującej określoną osobę w skład zarządu w porównaniu ze sprawą wynikłą w związku z dochodzeniem przez spółkę roszczeń odszkodowawczych. W ocenie autorów niniejszej publikacji nie stoi to jednak na przeszkodzie, aby objąć te postępowania jednym tomem. Tylko w ten sposób można spełnić wymóg kompleksowości i wszechstronności, czyniąc tę publikację przydatną w praktyce stosowania prawa.

2. Powództwo oczywiście bezzasadne w sporach ze stosunku spółki

2.1. Powództwa oczywiście bezzasadne na przykładzie sporów ze stosunku spółki. Regulacje prawne odwołujące się do kategorii powództw oczywiście bezzasadnych

W przypadku sporów ze stosunku spółki, i nie tylko, bo we wszystkich sporach sądowych, możemy mieć do czynienia z kategorią powództw oczywiście bezzasadnych. Każde powództwo oczywiście bezzasadne jest powództwem, tyle że bezzasadnym w stopniu oczywistym. Wydaje się jednak, że to właśnie obszar sporów ze stosunku spółki idealnie nadaje się do zobrazowania przypadków, w których może zaistnieć sytuacja związana z powództwami oczywiście bezzasadnymi. Przynajmniej ta kategoria sporów bardzo często jest wskazywana jako płaszczyzna, na której nadużycie prawa procesowego może stanowić realne zagrożenie dla pewności obrotu oraz funkcjonowania samych spółek. Nierzadko to instytucje procesowe są wykorzystywane do osiągnięcia celów, które nie mają nic wspólnego z ochroną prawną, natomiast przy ich pomocy można doprowadzić do paraliżu podmiotów gospodarczych. Z tego też względu zwrócenie uwagi na problematykę powództw oczywiście bezzasadnych w tym akurat kontekście wydaje się szczególnie istotne. Zanim jednak przejdę do szczegółowej charakterystyki powództw oczywiście bezzasadnych, właściwe staje się poczynienie pewnego wprowadzenia do tej materii. Dzięki temu dużo łatwiejsze stanie się zrozumienie kategorii powództw oczywiście bezzasadnych i w ogóle istoty nadużycia prawa do powództwa.

Publikacja kompleksowo omawia tematykę sporów sądowych wynikających ze stosunku spółki w spółkach kapitałowych.

Autorzy skupili się na zagadnieniach metodologicznych związanych ze sporami ze stosunku spółki, na problematyce nadużycia prawa procesowego i powodztw oczywiście bezzasadnych w sporach korporacyjnych, a także kwestii sankcji związanej z prowadzeniem postępowań w sposób sprzeczny z ich celem. Omówili zagadnienia z perspektywy praktyki sądowego stosowania prawa, a na tle rozważań teoretycznych opartych na analizie bogatego dorobku doktryny i judykatury prawa procesowego cywilnego, prawa cywilnego oraz prawa spółek handlowych przedstawili wyjaśnienie wielu problemów budzących wątpliwości w praktyce.

W książce przedstawiono różne postępowania sądowe związane z zaskarżaniem uchwał organów spółek kapitałowych, a także inne postępowania, takie jak: unieważnienie akcji, naprawienie szkody wyrządzonej spółce, stwierdzenie nieważności objęcia udziałów, postępowanie o wpis w księdze udziałów, postępowania związane z nadużyciem uprawnień osobistych i przywilejów udziałowych, wyłączenia wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, wyłączenia akcjonariusza prostej spółki akcyjnej, ustąpienie akcjonariusza, rozwiązanie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, rozwiązanie prostej spółki akcyjnej. Zaprezentowano również dochodzenie roszczeń przeciwko członkom zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz prostej spółki akcyjnej na podstawie art. 299 i 300¹³² k.s.h.

Publikacja jest przeznaczona przede wszystkim dla praktyków – adwokatów, radców prawnych, sędziów, a także przedsiębiorców, wspólników (akcjonariuszy) oraz członków organów spółek.

Autorzy łączą pracę naukową z praktyką – są radcami prawnymi lub adwokatami na co dzień zajmującymi się obsługą podmiotów gospodarczych oraz prowadzącymi postępowania sądowe w zakresie sporów korporacyjnych.

299 zł (w tym 5% VAT)

Zamówienia:
infolinia +48 801 044 545
zamowienia@wolterskluwer.pl
www.profinfo.pl